

Fransa ve Türkiye'deki Çadlı Öğrencilerin Uyum Süreçlerinin Karşılaştırması

Hadje Fana MAHAMAT

Özet

Bu araştırmada Fransa ve Türkiye'deki Çadlı öğrencilerin uyum süreçleri karşılaştırmalı olarak ele alınacaktır. Her yıl çok fazla Çadlı öğrenci Fransa ve Türkiye'ye eğitim almak amacıyla gelmektedir. Eğitim süreçlerini başarılı bir şekilde tamamlamak isteyen öğrencilerin etraflarıyla sosyalleşmeleri gerekmektedir. Yurtdışında okuyan Çadlı öğrencilerin uyum sorunları ile alakalı çok fazla çalışmanın olmadığını söylemek mümkündür. Bu çalışma Fransa ve Türkiye'de öğrenim görmekte olan öğrencilerin sosyal, kültürel, akademik, finansal ve uyum sorunlarının incelenmesine yöneliktir. Öğrencilerin eğitim hayatında ve günlük yaşamlarında karşılaştıkları zorluklar, sosyal iletişim becerileri ve finansal sıkıntıları incelenmektedir. Bununla beraber Fransa ve Türk kültürüne uyum süreçlerine ilişkin konular incelenmiştir. Bunun için, ilgili literatür ve akademik çalışmalardan yararlanılarak hazırlanan kapsamlı bir anket ve görüşme yolu ile bulgular elde edilmiş ve söz konusu bulgular ışığında Çadlı öğrencilerin uyum sorunları; cinsiyet, yaş, medeni durum, Fransa ve Türkiye'de kalma süreçleri gibi değişkenler açısından karşılaştırmalı bir şekilde analiz edilmiştir. Bu araştırmanın başlığı, uyum süreçlerinin getirdiği sorunların akademik olarak dil yeterliliği, ekonomik sorunlar ve kültürel adaptasyon olduğu görülmüştür.

Araştırmada Çadlı öğrencilerin Fransa ve Türkiye'yi tercih etme nedenleri incelenirken gittikleri her iki ülkede öğrenci-toplum entegrasyonuna odaklanılmaktadır. Bu nedenlerle ilgili olarak Türkiye'deki görüşmeler yüz yüze yapılmış ve Fransa'da okuyan öğrenciler ile çevrimiçi olarak gerçekleştirilmiştir. Ayrıca Fransa'dan Türkiye'ye farklı nedenlerle gelenler ile yüz yüze görüşme yapılmıştır. Özellikle geçtiğimiz son 10 yılda Çadlı öğrenciler Türkiye'ye gelmeye başlamışlardır. Çoğunlukla Türkiye'ye eğitim için gelmiş ve mezun olduktan sonra geri dönmek üzere Türkiye'ye yerleşmeye başlamışlardır. Bunun yanı sıra Afrika genelinde ve Çad özelinde Türkiye ile eskiden beri var olan ilişkileri yeniden canlanmaya başlamıştır. Çad ve Türkiye ilişkisi son 10 yıl içerisinde giderek artan bir orana ulaşmıştır.

Anahtar Kelimeler

Çadlı Öğrenciler • Çad • Fransa • Türkiye • Yükseköğretim • Adaptasyon
• Sosyo-Kültürel sorunlar • Akademik Sorunlar.

Comparison of Adaptation Processes of Chadian Students in France and Turkey

Hadje Fana MAHAMAT

Abstract

In this research, the adaptation processes of Chadian students in France and Turkey will be discussed comparatively. A different way has been opened for Chad students to go abroad constantly to get a good education. Every year, an increasing number of Chadian students come to France and Turkey. This is a situation related to the adaptation processes of Chadian students for the successful completion of their education processes. It's possible to say that there are not many studies on the adaptation problems of Chad students studying abroad. This study is aimed at examining the social, cultural, academic, financial and adaptation problems of students studying in France and Turkey. The difficulties that students face in their education and daily life, social communication skills and financial difficulties are examined. In addition, the issues related to the adaptation processes to French and Turkish culture were examined. Consequently, findings were obtained through a comprehensive questionnaire and interviews prepared by using the relevant literature and academic studies, and in the light of these findings, adaptation problems of Chadian students; were analyzed comparatively in terms of variables such as gender, age, marital status, length of stay in France and Turkey. The title of this research was found to be academic language proficiency, economic problems and cultural adaptation, which are the problems brought by the adaptation processes.

While examining the reasons for Chad students to choose France and Turkey, the research focuses on student-society integration in both countries. For these reasons, interviews in Turkey were conducted face-to-face with those in Turkey and online with those in France. In addition, face-to-face interviews were conducted with those who came to Turkey from France for different reasons. Especially in the last 10 years, Chadians have started to come to Turkey. Mostly, they came to Turkey for education and after graduating they started to settle in Turkey, with no intention to return back. In addition to this, long-standing relations with Turkey have started to revive in Africa and with reference to Chad. The relationship between Chad and Turkey has reached an increasing rate in the last 10 years.

Keywords

Chadians Students • Chad • France • Turkey • Higher Education • Adaptation
• Socio-Cultural Problems • Academic Problems

Giriş

Çad-Türkiye ilişkileri eskiden beri var olan ilişkileri gelişmeye devam etmektedir. Özellikle geçtiğimiz yıllarda Çadlıların Türkiye’de varlıkları artış göstermektedir. Öğrenciler Türkiye’ye eğitim için gelmekte ve mezun olduktan sonra Türkiye’ye yerleşmektedirler. Özellikle Türkiye’nin başlatmış olduğu eğitim politikası ile Türkiye her anlamda Çadlılar için daha cazip bir ülke olmuştur.

Doğal olarak insanlar yer değiştirdiğinde topluma uyum süreçlerinde belli zorluklarla karşılaşmaktadırlar. Bu zorlukların başında dil ve kültür farklılıkları gelmektedir. Bu tür zorluklar ile karşılaşmaları oldukça doğaldır. Araştırmacının yaşadığı tecrübeler doğrultusunda yurtdışında yaşamının ve eğitim almanın zor olduğu söylenebilir. Araştırmacı, bu sebeple Çadlıların yurtdışına gitme eğilimi ve toplum entegrasyonu sürecini ele almak istemiştir. Yurtdışında yaşarken dâhil olduğu sosyal çevreye alışma sürecinde sorunlarla yüzleşmesi genellikle beklenen bir durumdur. İnsanların gittikleri ülkede kendini yabancı hissetme algısı, sosyal ve ahlaki değerlerindeki çatışmalar, topluma uyum sağlamada güçlüklerle karşılaşılması bunlardan bazılarıdır.

Bu çalışmanın toplam 400 kişi ile yapılması planlanmıştır. 200 kişi Türkiye’de eğitim gören, 200 kişi ise Fransa’da eğitim gören Çadlı

öğrencilerden seçilmiştir. Bu çalışma 5 ana bölümde ele alınacaktır. Birinci bölümde yöntemler açıklanacaktır. İkinci bölümde kavramsal çerçeveler ele alınacak, üçüncü bölümde Fransa’daki Çadlı öğrencilerin uyum süreçleri, dördüncü bölümde ise Türkiye’deki Çadlı öğrencilerin uyum süreçleri incelenecektir. Son bölümde ise Fransa ve Türkiye’de yaşayan Çadlı öğrencilerin durumları anket ve görüşme verileri dikkate alınarak kıyaslanacaktır.

Uluslararası öğrenci hareketliliğinin büyük bir kısmı gelişmekte olan ülkelere, gelişmiş ülkelere doğru olduğu söylenebilir (Kumar, 2008). Yabancı bir ülkede eğitim görmek uluslararası ekonominin gelişen bir sektörü olarak ön plana çıkmaktadır. Öğrenciler, daha iyi fırsatlar yakalamak ve iyi bir eğitim görmek için Amerika, Avrupa, Japonya gibi gelişmiş ülkeleri tercih etmektedirler.

Uyum

Tomanbay (1999:169) ise kültürleşmeyi “Farklı iki kültürün veya farklı iki kültüre sahip bireylerin, karşılıklı etkileşimine girmesi” olarak açıklamaktadır. Önyargı ve gruplar arası ilişkiler, etnik kalıp yargılar, uyum sağlama süreci gibi birçok etken sosyal psikolojik bakış açısını benimseyen sayısız araştırmada incelenmektedir. Ama kültür temaslarını oluşturan şartlar çok değişik olabilmektedir. Örneğin yabancı üniversite öğrencilerinin, mevsimlik göçmen işçilerin, yabancı ülkede çalışan

yöneticilerin, diplomatların misafir öğretim üyelerinin, göçmenlerin, sığınma hakkı arayanların deneyimleri (Kağıtçıbaşı, 2010: 371).

Geçmiş yüzyılların ortalarından günümüze kadar ulaşımdaki gelişmeler, iletişim, ekonomik iyileşmeler, sosyal ve kültürel alanda yaşanan gelişmeler, farklı ortamların üyesi olan bireylerin ile kısa yada uzun süreli çok daha fazla temas kurmaları sonucunu ortaya çıkarmaktadır. Ekonomik, sağlık, eğitim, gibi kaygılarla farklı milletlerden insanlar farklı ülkelerde yaşamayı tercih etmeye başlamalıdır. Özellikle bu durum Amerika, Kanada, İngiltere gibi göç alan ülkelerin yanı sıra Türkiye gibi son yıllarda özellikle de tarihsel akrabalık bağları bulunan ülkelerin öğrencilerine uyguladığı programlarla kültürlerarası iletişim ve etkileşim artmakta büyük hareketlilik görülmektedir. İşte bu tür hareketlilikler yabancı bir topluma yeni gelen bireylerine uyum sağlamlarını içeren kültürleşme, adaptasyon, entegrasyon gibi yeni kavramları toplumların gündemine getirmiştir. Hareket halindeki insan topluluğu yeni geldiği ülkeye uyum sağlama problemleri ile karşı karşıya kalmışlardır.

Bireyler gittikleri yerlerde kendilerinden farklı dilde konuşan, farklı görünümde olan, inançları farklı, yemekleri farklı görünümde olan, inançları farklı, yemekleri farklı insanlarla karşılaşmakta aynı zamanda bu insanlardaki davranışlardaki farklılıklar, zaman,

mekanı kullanım, dünyayı ve yaşamı nasıl algıladıklarını gözlemek fırsatı da bulmaktadır (Gülner ve Balcı, 2010: 449).

Burada karşımıza kültür, kültürleşme, kültürel değişim, kültürel uyum gibi kavramlar çıkmaktadır. Yılman (1990: 73) kültürün, insanlaşmasında ve toplumsallaşmasında en önemli etken olduğunu ifade edilmektedir. Emiroğlu’na (1985: 20) göre kültür, ‘grubun inanç ve değerler sistemini, deneyim ve birikimlerine alan, dünya görüşünü, sosyal ilişkilerini, birey alt sistemini, eğitimi biçimlendiren bir olgudur.’

Kültürleşme, yabancı bir ülkede bulunan bir kimsenin içinde bulunduğu kültürü de değiştirecek biçimde kendi kültürel tutumlarını ve davranışlarını yeni kültüre uyumlu duruma getirme süreci olarak ifade edilmektedir (Gülner ve Balcı, 2010: 452). Tomanbay (1999: 169) ise kültürleşmeyi “farklı iki kültürün veya farklı 2 kültüre sahip kişilerin, karşılıklı etkileşim içinde birbirlerinin kültürlerinden etkilenmeleri süreci” olarak ifade etmektedir. Farklı kültürlerin bulunduğu kültürleşme toplumunda psikolojik ve sosyo-kültürel bütünleşme manasında adapte olma arasında Ward’ın ayrım yaptığını, psikolojik manada bir iyilik ve kendinden memnuniyeti, sosyokültürel manada ise baskın kültüre sosyokültürel bütünleşme manasında uyum sağlama ile ilgili olduğunu ifade edilmektedir (Okul ve iş alanı gibi).

Gülner ve Balcı (2011: 450) kültürleşme manasında yapılan araştırma ve incelemelerin özellikle tüm göçmen grupların, uluslararası öğrencilerin uyum güçlükleri, akademik, dilbilimsel ve sosyo-kültürel problemlerine odaklandığını, 'kültür şoku' ya da köksüz göçmenlerin bir tepki olarak ev sahibi ülkeye uyumlu olma deneyimlerini hala tartışmakta olduklarını (Lee &Tse, 1994) bazı araştırmacılar ise kitle iletişim araçlarının kültürleşme üzerinde etkisini (Yang, 1988; Walker, 1993) araştırıp tartıştıklarını ve kitle iletişim araçlarının göçmenlerin ev sahibi kültüre adapte olmalarını kolaylaştırdığını belirtmektedir. Yabancı bir ülkeye yeni gelmiş olan kimselerin çoğu, adaptasyon süreçlerinin başında ev sahibi ülke olan bireyleri ile sınırlı düzeyde etkileşimde bulunurlar ve bu kimselerle kişilerarası iletişimi genellikle stresli olunmaktadır. Bu halde ülkeye yeni gelen kişilerin kültürel öğrenme, etnik süreklilik, arkadaşlık ve eğlence gibi çeşitli iletişim araçları ön plana çıkmaktadır. Uluslararası öğrenciler, doğrudan kişilerarası iletişim aracı bulamadıklarında meydana önemli bir sosyalleşme aracı olarak görebilmektedir (Lui, 1996: 43; Akt.: Gülner ve Balcı, 2010: 450). Kültürleşme, çevrenin getirdiklerine, ihtiyaçlarına karşılık bireyler ya da gruplarda olan değişimlerdir.

Çad-Türkiye ilişkileri

1551'de Osmanlı İmparatorluğu, Trablus ve çevresindeki kasabalar da dahil olmak üzere Libya topraklarını İspanyolların

elinden aldığında, dağılmış olan nüfusun geri dönmesine izin verilmişti. Bu şehirler ile Kanem-Bornu, Baguirmi ve Ouaddai krallıkları ve ayrıca İstanbul arasındaki ilişkileri yeniden gözden geçirerek karşılıklı elçi gönderilmesine kararlaştırılmıştır. Osmanlı subayları, 19. Yüzyılın ortasında Ouaddai kralının askerlerini eğitmek için Çad'a gitmiştir. Türklerin Çad'da gidildiğinde sadece ouaddai krallıklarının askerlerini eğitmek ile kalmamış onun yanında Türk tarzı evlerin inşası da yapılmıştır. Bugüne kadar Çad'da devam eden ev inşa tarzları Türkler tarafından öğretilmiştir. Onun yanında kil tuğla yapma yönteminin öğretilmesi ve o zamana kadar Çad'da kurulmamış sebze ve meyve ağaçları dikilmiştir. Nitekim Çad'da Abeche bölgesinde bugüne kadar Türklerden kalan çok eserler vardır onlardan biri "Türk Bahçesi"dir. Abeche/Abeşe, Tibesti'nin kuzey bölgesi, yaklaşık 50 yıl boyunca, kendisi Trablus eyaletine bağlı olan Fezzan sancağına bağlı bir kasabaydı. 1911'de, güçlü Senoussi dini hareketi sayesinde 150 Osmanlı askerinden oluşan bir garnizon, Tibesti, Borkou ve Ennedi bölgelerinde yeni kasabalar kurarak Fransız sömürgecilere karşı savaşmak için Sebha'dan (Fezzan'da) gitmiştir.

16.yy'da başlayan Türkiye ile Çad ilişkileri günümüzde halen devam etmektedir. Cumhuriyet döneminde, Çad ile siyasi ilişkiler, 1969'da Nijerya'daki Türkiye Cumhuriyeti Büyükelçiliği'nin Çad'a akredite

olmasıyla devam etmektedir. Son dönemde Çad ile ikili ilişkilerde önemli mesafeler alınmıştır. Yapılan ziyaretler neticesinde çeşitli anlaşmalar imzalanmıştır. 18.yüzyılda Osmanlıların, Müslüman nüfusa askeri eğitim vermek amacı ile geldiği bilinmektedir. Askerlerden bazılarının dönmeyip Çad'da yerleşmiş ve günümüzde Osmanlı torunu olduklarını söyleyen insanlar bulunduğunu söylemektedir. Fizan Sancağı ve Trablusgarp Eyaleti'ne bağlı olarak sahra altı Afrika ile ilişkiler sürmüştür. 19. yüzyılın ortalarında Sudan ve Uganda toprakları Mısır valileri tarafından ele geçirilmiştir. Diğer taraftan Trablusgarp'tan güneye doğru Çad Gönül havzasına kadar gidilerek Nijer ve Çad üzerinde hakimiyet kurulmaya çalışmıştır.

Çad'lı Öğrencilerin Fransa'da Yerleşme Eğilimleri

Fransa'da kalma eğilimi 60-70 yıl önce başladığı bilinmektedir. Fransa'ya okumak için giden Çadlı öğrencilerin %90'u mezun olunca Çad'da dönmek üzere Fransa'da yerleşmektedir. Ayrıca öğrencilerin bazıları göçmenliğe başvurarak orada resmi olarak kalmıştır. Nitekim öğrenciler oraya gittikleri zaman bazı öğrenciler finansal durumunu düzelmesi için tam bir yılını çalışmaya vermek zorunda kalmaktadır.

Çadlı Öğrencilerin Türkiye'de Kalma Eğilimleri

Türkiye'de kalma eğilimleri yeni başlamıştır. Son 10 yıldır Türkiye ile Çad ilişkileri artmaktadır. Eskiye baktığımız

zaman Türkiye'de yerleşen aile o kadar da fazla değildi. Ama şimdi çok fazla yerleşen birey bulunmaktadır. Özellikle son 5 senedir öğrencilerin Türkiye'ya yerleşmeye başladıkları görülmüştür.

Katılımcıların Türkiye'de kalma eğilimleri ile ilgi soru sorulduğunda, A.D.T & B.M.S., 9 senedir burada yaşadıklarını, eğitim için geldiklerini ifade ettiler. Lisans ve yüksek lisans yapmak için geldiler. Mezun olduktan sonra Çad'a gidip evlenip ve gelip burada düzenlerini Türkiye'de kurdukları dile getirdiler.

"Burada bir şirkette çalışıyorum çok şükür hayatımı iyi kazanıyorum. Bir çocuğum ve karıma bakacak kadar iyi geçiniyorum. Burada neden yerleşmeye karar verdiğimi söyleyecek olursam, Benim ülkemde iş imkanlar çok dar, diploman ne olursan olsun çok sağlam bir torpilin olmasa hiçbir işe giremiyorsun. Hazır burada işim varken neden buradaki düzenimi bozayım, hayatımı devam ettirmeyi düşüncesi ile burada yaşamayı karar verdim" (M.A.T kadın).

Saha uygulaması

Araştırma normal döneminden biraz daha erken başlamıştır. Saha uygulaması 11-12 Eylül de Karabük'te Hamit ÇEPNİ konferans salonunda gerçekleşmiştir. Anket kağıdı Çadlı öğrencilerin genel kurul toplantısında dağıtılmıştır. Toplantıya katılanları için 150 anket kağıdı hazırlanmıştır. 110 tanesi paylaşılmış ve 40 kağıt kalmıştır. Dağıtılan 110 kağıttan sadece 75'i doldurulup teslim edilmiştir. Doldurulan anketlerin

arasında çoğunun boş bırakılan sorular olduğu ve anketi dolduranların hemen hemen hepsinin TÖMER (Türkçe hazırlık sınıfı) öğrencilerinin olduğu ve bundan dolayı üniversite bölüm ile ilgili sorulara cevap vermedikleri tespit edilmektedir. Geride kalan 35 anket kağıdı teslim edilmemiştir. Bundan yola çıkarak hazırlanan anketin Whatsapp üzerinden 50 kişi ile paylaşılmasına karar verilmiştir.

Aynı zamanda toplantıya katılan birkaç Çadlı öğrencinin dernek başkanları ve şehir temsilcileri ile görüşme yapılmış aynı zamanda Fransa'dan toplantıya katılan kişiler ile görüşme yapılmıştır. Karabük TÖMER hocaları ve esnaflar ve birkaç başka yabancı uyruklu öğrenci ile görüşme yapılmıştır. Daha sonra 25 Ekimde Fransa'dakilere Google form üzerinden hazırlanan anket gönderilmiş ve 46 kişi tarafından doldurulup gönderilmiştir. Daha sonra İstanbul'daki anketler dağıtmaya devam edilmiştir. İstanbul WCİ Forum'da birkaç Çadlı öğrenciye doldurtulmuştur. Anket, toplam 200 kişiye uygulanmıştır. Neticede değerlendirmeye alınan 102 form ve görüşme yer almaktadır

Katılımcının Çad'ın Hangi Şehrinden Geldiği

Katılımcılar Çad'ın hangi şehrinden geldiği sorusunu %72 boş bırakmıştır. %18'inin Çad'ın Başkenti N'Djamena (Cemena) dan geldikleri görülmektedir. Daha sonra %4'ünün Çad'ın doğusu Amdjarass'dan geldikleri görülmektedir.

Daha sonra Çad'ın batısı olan Abeche (Abeşe) den gelenlerin %1 olduğu ve Çad'ın kuzeyinde yer alan Faya-Largeau (faya-larco) dan gelenlerin sayısının da Abeşe'den gelenlerle eşit şekilde olduğu görülmektedir. Daha sonra N'Djamena'nın doğusunda yer alan Dababa'dan gelenlerin ise son 2 şehirden gelenlerle eşit olduğu görülmektedir.

Katılımcılarının Annelerinin Yaşam Durumu

Katılımcıların annelerinin hayatta olup olmadığı sorusu sorulduğunda öğrencilerin %80'i annesinin hayatta olduğu cevabını vermiş, %18'si annelerinin vefat ettiği cevabını vermiştir. Hiçbir şıkka cevap vermeyenlerin oranının %2 olduğu görülmektedir.

Katılımcının Babalarının Yaşam Durumu

Katılımcıların babasının hayatta olup olmadığı sorulduğunda öğrencilerin %89'ı babasının hayatta olduğunu işaretlemiştir. Sonra %8'inin babasının vefat ettiği ve %3'ünün soruyu boş bıraktığı görülmektedir.

Katılımcıların Yaşı

Türkiye'deki katılımcılarının %84'ünün 18-25 yaş arası olması bize bir daha Çad'ın nüfusunun ne kadar genç olduğunu hatırlatmıştır. Daha sonra %9'unun 26-33 yaş arası olduğu görülmektedir. %4'ünün 34-41 yaş arası olduğu görülmektedir. %2'sinin 50 yaş ve üzeri olduğu ve %1'inin soruyu boş bıraktığı görülmektedir. Fransa'daki katılımcıların yaşına bakıldığında öğrencilerin

%70'inin 18-25 yaş aralığında olduğu görülmektedir. Fransa ve Türkiye'de 18-25 yaş aralığındaki öğrencilerin oranının %70-84 olduğu görülmektedir. Daha sonra 26-32 yaş arası grubun ve son olarak da 34-41 yaş arası grubun geldiği görülmektedir. Bu durum çok dikkat çekici bir durumdur.

Katılımcıların Cinsiyeti

Türkiye'de bulunan öğrencilerin %72'sinin erkek öğrenci ve %28'inin kadın öğrencilerden oluştuğu görülmektedir. Onun yanında Fransa'daki katılımcıların cinsiyetleri incelendiğinde yine benzer şekilde %87'sinin erkeklerden oluştuğu, sadece %13'ünün kadınlardan oluştuğu görülmektedir.

Çad, İnsani Gelişme Endeksi'ne göre (UNDP, 2018) 189 ülke arasında 187. sırada yer almaktadır. Ulusal okuryazarlık oranı kadınlar için %32 ve erkekler için %48'dir. Kırsal alanlarda bu oran kadınlar için %14 ve erkekler için %47'dir. Bu özellikle kırsal kesimdeki kadınlar için eğitime erişimdeki çarpıcı eşitsizlikleri yansıtmaktadır. Okuma yazma bilme ve eğitime erişim, Çad'da, özellikle kırsal alanlarda, kadın ve erkek arasındaki eşitsizlikleri göstermektedir. Kadınların çiftçi örgütlerinde sorumluluk pozisyonlarına daha az erişimi var, eğitime erişimde daha fazla zorluk çekiyorlar, bu durum liderlik kapasitelerini engellemektedir. Bir başka sorun ise kadınların erken yaşta evlendirilmeleri, para kazanmaları için zorla okuldan alınmaları veya okullarını

devam ettirememek üzere yarıda bırakmak zorunda kalmalarıdır.

Katılımcıların Babalarının Yaptığı İş (Mesleği)

Katılımcıların babalarının meslekleri incelendiğinde %9'unun soruyu cevapsız bıraktığı görülmekte, %18'inin memur olduğu ve %22'sinin işsiz olduğu görülmektedir. Fransa'daki katılımcıların %28'nin babası işadamı, küçük esnaf sahibi olduğu görülmektedir. %24'ünün memur olduğu görülmektedir. Üçüncü sırada yer alanların %18'inin şöför olduğu görülmektedir. Dördüncü sırada yer alanların %9'unun emekli, %4'ünün asker olduğu görülmektedir.

Katılımcıların Annelerinin Yaptığı İş (Mesleği)

Katılımcıların annelerinin meslekleri sorusunda %15'inin çiftçi olduğu ve %9'unun memur olduğu, %65'inin ev hanımı olduğu ve %1'inin diğer mesleklerde olduğu görülmektedir. Eğitimdeki boşluklar azalırken, Çadlı genç kadınların hem eğitim hem de çalışma konularındaki oranı erkeklere göre hala çok düşük. Nedeni de çoğu ebeveynin kız çocuklarını okula göndermemeleridir. Genel olarak Çad'daki eğitim seviyesi oranı, tüm Sahra altı Afrika ülkelerinin ortalamasının çok altındadır. Beşeri sermaye endeksine göre, 4 yaşında okula başlayan bir kız çocuğu 6,2 yıl, bir erkek çocuk ise 7,7 yılda eğitim alabilmektedir. Bölgedeki diğer ülkelere kıyasla çocuk

yaşta evlilikler, erken gebelikler yaygın görülmektedir. Kadınların yaklaşık %67'si 18 yaşına gelmeden evlendirilmektedir.

İş gücüne katılımda erkeklerin %73'üne kıyasla, kadınların yalnızca %50'si yer almaktadır. Ayrıca, kadınların kayıtlı olarak sektörde çalışma ve ücretli bir faaliyette bulunma olasılıkları erkeklerden daha düşüktür. Kadınlar, erkeklerle aynı mesleki fırsatlardan yararlanmıyorlar ya da yaptıklarında yarı zamanlı çalışma olasılıkları daha yüksek. Bu nedenle kadınlar erkeklerden daha az üretkenler ve daha az para kazanıyorlar. Kadınların üretim çalışmalarına değer katmak için müzakere etme ve sesini duyurma çabalarına destek verilmelidir.

Katılımcıların Mezun Olduğu Lise Türü

Fransa'daki katılımcıların %20'sinin edebiyat ve fen mezunu oldukları görülmüştür. Katılımcıların mezun oldukları lise türü sorusuna %36'sı Edebiyat cevabını vermiştir. %33'ünün fen lisesi mezunu olduğu görülmekte ve %29'unun cevapsız kaldığı görülmektedir. Daha sonra teknik liseden ve diğer liseden mezun olduğunu belirtenlerin oranının %2 olduğu görülmektedir.

Katılımcıların Eğitim Durumu

Fransa'daki öğrencilerin eğitim durumuna bakıldığında %41'inin lisans öğrencisi olduğu görülmektedir. İkinci sırada yer alanların %39'u yüksek lisans öğrencisi ve %20'si doktora öğrencisidir. Fransa'daki öğrencilerin aksine Türkiye'deki katılımcıların çoğu lisans öğrencisidir, yüksek

lisans öğrencileri lisans öğrencilerinin çeyreği kadar olmuştur ve doktora öğrencileri daha çok azınlıktadır. Türkiye'deki katılımcıların eğitim seviyesi incelendiğinde %53'ünün lisans okuduğu görülmektedir. Daha sonra %25'inin TÖMER (Türkçe hazırlığı) de olduğu belirtilmektedir. Daha sonra %9'unun yüksek lisansta olduğu görülmektedir. %3'ünün doktora ve ön lisans okuduğu eşit bir şekilde görülmektedir.

Katılımcıların Eğitim Gördüğü Şehirler

Katılımcıların okudukları şehir incelendiğinde birinci sırada %40 oranla Karabük'te eğitim görenlerin olduğu görülmektedir. İkinci sırada, boş bırakanların %25 olduğu görülmektedir. Daha sonra %14 oranla Tokat ve %6 oranla Sivas görülmektedir. Daha sonra %4 oranla Kars görülmekte, %3 oranla Eskişehir ve Sakarya eşit şekilde yer almaktadır. Daha sonra İstanbul'un %2 oranında olduğu görülmekte, geri kalan Bandırma, Bilecik, Edirne, Samsun'un %1 oranla eşit sırada yer aldığı incelenmiştir.

Katılımcıların Eğitim Gördüğü Üniversite

Katılımcıların okudukları üniversiteler incelendiğinde birinci sırada %40 oranla Karabük Üniversitesi'nin olduğu tespit edilmiştir. Daha sonra %15'inin Gazi Osman Paşa Üniversitesi'nde okuduğu görülmüştür. Daha sonra %4 Cumhuriyet Üniversitesi'nde okuduğu görülmüştür. Daha sonra %3'ü Kafkasya Üniversitesi'nde ve Sakara Üniversitesi'nde öğrenim gördüğü eşit bir şekilde görülmektedir. Geri kalanlar %1 oranla eşit sırada yer almaktadır.

Katılımcıların Okudukları Bölüm

Katılımcıların okudukları bölüme bakıldığında Türkiye'deki öğrencilerin çoğunun risk yönetimi okuduğu ve geri kalanların hemen hemen eşit oranlarla bilgisayar mühendisliği, biyomedikal ve elektrik elektronik okuduğu görülmektedir. Fransa'daki öğrencilerin okudukları bölümlere bakıldığında cinéma, geniecivil, mathematique, mecanique ve informatique olduğu görülmüştür.

Katılımcıların Fransa ve Türkiye'de Kalma Süresi

Katılımcıların kalma süreleri ile ilgili soru sorulduğunda Türkiye'deki öğrencilerin %55'inin 2-3 yıl kaldığı görülmüştür. Fransa'daki durum da benzer orandadır. Öğrencilerin yarısının sadece 2-3 yıl Fransa da yaşadığı ve %45 oranında olduğu görülmektedir. Daha sonra Fransa'daki öğrencilerin %32'sinin bir yıldan az yaşadığı görülmekte ve Türkiye'deki öğrencilerin de %31'sinin bir yıldan az olduğu görülmüştür. Fransa'da öğrencilerin %18'inin 4-5 yıl yaşadıkları görülmüş ve Türkiye'deki öğrencilerin %11'inin 4-5 yıl yaşadıkları görülmektedir. Daha sonra Fransa'dakilerin %5'inin 5 yıldan fazla yaşadıkları görünmüş ve Türkiye'deki öğrencilerin 5 yıldan fazla yaşayan öğrenci sayısı %9'dur.

Katılımcıların Burs Durumu

Katılımcıların burs durumuna bakıldığında öğrencilerin %44'ünün Karabük-Tokat-Bilecik anlaşması ile okuduğu

görülmüş ve %11'inin kendi imkanları ile okuduğu açıktır. Daha sonra üçüncü sırada yer alanların YTB bursu ile geldikleri görülmüştür. Türkiye'deki öğrencilerin yarısı anlaşmalı üniversiteler ile geldiklerini belirtmiştir. Öğrencilerin %27'si kendi imkanları ile okumak üzere Türkiye'ye gelmektedirler.

Katılımcılar Boş Zamanlarını Nasıl Geçiriyorlar?

Katılımcıların boş zamanlarını değerlendirildiğinde, öğrencilerin çoğunun boş zamanlarını arkadaşlarla, yurtta/evde geçirdikleri görülmüştür. Diğer taraftan kitap ve gazete okudukları görülmüştür. Sonrasında ülkedeki aileleri, arkadaşları ve akrabaları ile geçirdikleri görülmektedir. Diğerleri spor ve sosyal aktivitelere katılarak boş zamanlarını değerlendirmektedir.

Katılımcıların Türkiye'de Eğitim Alma Konusu

Katılımcıların Türkiye'de eğitim almaları hakkında hangi kaynağın daha etkili olduğu sorusuna öğrencilerin yarısı ülkelerindeki anlaşmalar sayesinde ile geldikleri ülkede yüz yüze eğitim olduğunu belirtmiştir. İkinci sırada internet yer almıştır. Öğrencilerin Türkiye'de eğitim alması konusunda internetin de çok etkili olduğu görülmüştür. Üçüncü sırada mezun arkadaşlar tarafından Türkiye'de eğitim görmek çok etkili olmuştur.

Katılımcıların Türkiye’de Eğitim Alma Nedeni

Katılımcıların Türkiye’de eğitim alma nedenleri sorulduğunda öğrenciler %59 oranla “iyi bir eğitim” cevabını vermiştir. %8’i “gelişmiş bir ülke” olduğu için tercih ettiklerini belirtmiştir. Daha sonra %5’i “daha özgür olması” ve %3’ü “istediğim şehirde istediğim bölümü okumak” şeklinde cevap vermişlerdir.

Katılımcıların Aylık Harcamaları

Fransa’daki katılımcıların aylık harcamalarının %32’si 300 euro ve üzeri, daha sonra aylık 250-300 euro harcadıkları görülmüştür. Türkiye’deki öğrencilerin aylık harcamalarına bakıldığında %25’inin 1000-1500 tl olduğu ve sonraki sırada %21’nin 0-1000 olduğu ve üçüncü sırada yer alan %16’sının 1500-2000tl olduğu görülmüştür.

Çadlı Öğrencilerin Başka Uluslararası Öğrencilerle İlişkileri

Çadlı öğrencilerin başkalarıyla ilişki kurma açısından hiçbir problemleri bulunmadığı görülmektedir. Çad, kozmopolitik bir ortam olduğu için öğrenciler başka insanlarla yaşamak gerektiğinin bilincindedir. Çadlıların çok sosyal, girişken, yeniliğe açık insanlar oldukları öğrenilmiştir. Onların başkalarıyla iletişime girmelerini kolaylaştıran ilk başta Çad’ın kendisi kozmopolit (etnik yapıya sahip) bir ülke olması ve çok fazla dillerinin olması, resmi dillerinin Arapça ve Fransızca olması çok büyük bir avantaj olmuştur.

“Çadlı öğrencilerin başka öğrencilerle ilişkileri çok iyidir. Çadlı öğrenciler ilk geldiklerinde

yurtlara yerleştirilmeleri onlar için çok büyük bir avantaj bu yüzden başkalarıyla iletişimleri çok iyi. Benim başkanlık yaptığım zaman bir sorunla karşılaşmadım.” (H.Y.H ERKEK ÖĞRENCİ)

Çadlı öğrencilerin başkalarıyla iletişimleri hakkında Tömer hocalarından aldığımız bilgiler hep pozitif olmuştur. Çadlı öğrencilerin zeki, saygılı ve sosyal bireylerin ve başkaları ile kolay iletişime girebilen öğrenciler olduklarını söylüyorlar. Üniversite KYK Yurdu Genel Müdürlüğü ile görüşmüş Çad’lı öğrencilerin çok temiz olduğu ve hiç sorunlu bir öğrenci olmadığını söylemektedirler.

Çadlı Öğrencilerin Fransa’yı tercih etme faktörleri

Çadlı öğrencilerin eğitim almak için Fransa’yı tercih etmelerinin bazı sebepleri yapılan görüşmelerde ortaya çıkmıştır. Yapılan görüşmelerde, Çadlı öğrencilerin Fransızca bildikleri için Fransa’da eğitim almak istedikleri gözlemlenmiştir. Bununla beraber Fransa’nın gelişmiş bir ülke olması, çalışma ve para kazanma fırsatlarının olması, konforlu bir yaşam sunması ve eğitimin kalitesi gibi sebepler Çadlı öğrencilerin Fransa’da eğitim alma isteklerini arttırmıştır.

Avrupa ülkelerinde iş olanakları olduğu için Afrikalılar genelde Avrupa ülkelerine gitmeyi tercih etmektedir. Diğer taraftan Çadlılar Fransızca bildikleri için dil sorunlarını olmamakla beraber topluma entegrasyonları kolay olabileceklerini düşündükleri için Fransa’yı tercih

tercih etmektedirler. Ayrıca Fransa’da hem okuyup hem de çalışabilme şanslarının olması kendi kendine ayrı bir nedendir.

Çadlıların Türkiye’yi tercih etme faktörleri

Çadlı öğrencilerin eğitim almak için Türkiye’yi tercih etme sebepleri yapılan görüşmelerde ortaya çıkmıştır. Türkiye’nin Müslüman bir ülke olması, kültürel benzerliklerin bulunması, ticari alanda gelişmiş olması, harcamaların daha ekonomik olması, burs olanaklarının olması gibi sebepler Çadlı öğrencilerin eğitim almak için Türkiye’yi tercih ettiği görülmektedir.

Türkiye’nin tercih edilme nedenlerinin başında dini ve kültürel benzerlik gelmektedir. Diğer taraftan eğitim politikası tercih etmeye neden olmaktadır. Türkiye’nin sağlamış olduğu eğitim fırsatları devam etmektedir. Bazı Türk üniversitelerinin Çad üniversiteleri ile yapılan eğitim anlaşmaları öğrencileri Türkiye’ye gelmeye teşvik etmektedir.

Çadlı Öğrencilerin Sosyal Entegrasyonu

Genel olarak pek çok yaklaşım ve görüşte, yeni bir topluma katılma, yerleşme döneminin stres yaratıcı olduğu ve uyum sağlama çabalarından meydana gelen gerginliklerin katılan insanların yabancı çevreye ayak bastığı andan itibaren başladığı ve çok uzun yıllara kadar süreceğine kabul edilmektedir (Şahin, 2001: 66). İnsanlar, içerisine yeni girdiği ortamda, dili yeterince

kullanamadıkları takdirde uyum sorunu yaşayacakları gibi psikolojik olarak da kendini yeterince ifade edemeyen kişiler, sosyal davranışları sırasında problem yaşamaktadırlar (Karaoğlu, 2007: 27). Üniversite eğitimi ya da köyden şehire eğitim gibi çeşitli sebeplerden dolayı aynı ülke içinde bile yer değiştirmek zorunda kalan insanlar bile uyum konusunda zorluk çekerken, bir başka ülkeden gelen insanların bu ya da buna benzer sorunları yaşamayacakları düşünülemez. Çünkü her toplumun kendine özgü bir kültürü vardır ve bir kültürden başka kültüre geçen bir kişi uyum sorunları ile karşılaşmaktadır (Çöllü ve Öztürk, 2010: 223). İnsanlar, içinde bulunduğu toplumu değiştirdiklerinde yani yeni bir topluma geçtiklerinde, yeni toplumun kamusal rol ve beklentilerine yanıt vermekte zorluk çekerler, sosyal değişim olduğunda, kişilik tipleri arasında uyum olsa da, bireyler bazı huzursuzluklar hissederler (Levinson. 1969; Akt.: Azmaz ,1995: 6).

Üniversitenin veya bölümün, çevreye, kültüre ve şehre ilişkin uyum ve tanıtım programı uygulayıp uygulamadığı konusu da akademik adaptasyon için önemlidir. Bununla birlikte, öğrencinin okuduğu bölümden ve üniversiteden duyduğu memnuniyet, onun okul ve eğitime olan ilgisini etkiler. Lewthewaite’e göre (1996), akademik adaptasyonda sırasıyla akademik danışmanların rolü, derslerden duyulan memnuniyet, derslere ka-

tılım, konuşma ve yazılı sınav stresinin belirleyici olduğu ifade edilmektedir.

Barınma Sorunu ile İlgili Yaşanılan Sorunlar

Öğrencilerin eğitim durumuna bakılırsa en fazla lisans öğrencileri olduğu görülmektedir. Lisans öğrencilerinin farklı bir ülkeye geldiklerinde yaşadıkları en büyük problem barınma problemidir. Yapılan görüşmelerde yabancı uyruklu insanlar için ev bulmanın ne kadar zor olduğu görülmektedir. Ev sahipleri çok yüksek kiralar talep etmekte, birkaç kişinin bir arada oturmasına izin vermemektedir. Katılımcılardan biri, Çad'dan Türkiye'ye daha önce gelmiş ve eğitim almıştır. Yeni gelen öğrenciler için barınma konusundan sorumlu olduğunu belirtmiştir. Kendisi öğrencilere yer bulamadığını fakat bulunan kadar bir pansiyona yerleştirdiğini belirtmiştir. (P.O.R. Çadlı öğrencilerin delege/temsilcinin yardımcısı aynı zamanda UDETT'e akademik sorumlu).

“Sosyoloji bölümü 3. öğrencisiyim, ben şahsen geldiğim zaman hiçbir sorun yaşamadım, zaten ben YTB burslu olduğum için barınma sorunu ortadan kalkmıştı. Yaşadığım tek şey evrak işlemleri, o da eski Çadlı öğrenciler sağolsun bana yardımcı oldular. Şimdi yeni gelen öğrenciler ev bulmakta sorun yaşıyorlar, malumumuz bu yeni süreçte Türkiye genelinde öğrenciler barınmakta sorun yaşıyorlar ve bunu Çadlı öğrencilerin de başka öğrenciler gibi bu durum biraz etkiledi.” (A.S. Çadlı öğrencilerin temsilcisi)

Sosyo-kültürel sorunlara ilişkin barınma konusunda, öğrencilerin yarısından fazlasının en fazla yurtdışı odaların kalabalık olması, gürültülü ve rahatsız edici yurt ortamına vurgu yaptıkları anlaşılmaktadır. Bu konuda kız öğrencilerin şikayetlerinin daha fazla olduğu görülmektedir. Oda arkadaşları ile geçinme açısından bakıldığında erkek öğrencilerin daha esnek bir yapıda olmalarının bir sonucu olarak değerlendirilebilir. Ayrıca, kız öğrencilerin yurt ortamının kalabalık olması konusundaki şikayetlerinin arkadaşlık açısından daha az sorun oluşturduğu söylenebilir.

Sonuç ve Değerlendirme

Bu bölümde, araştırmadan elde edilen bulgulara dayanılarak ulaşılan yargılar ile bu sonuçlara dayalı bazı önerilere yer verilmiştir. Araştırmanın amacı, uluslararası öğrencilerin uyum sorunlarının gittikleri yer, Fransa ve Türkiye'de kalma süresi gibi bazı değişkenler açısından incelemesi ve söz konusu öğrencilerin uyum süreçlerinin karşılaştırmasıdır. Bu çerçevede, yapılan incelemeler sonucunda elde edilen bulgulara göre şu yargılara ulaşılmıştır: Barınma sorunu hem Fransa hem de Türkiye'deki öğrencilerin karşılaştıkları sorunlarından biri olduğu tespit edilmektedir. Ayrıca Fransa'daki öğrencilerin ilk karşılaştıkları sorunlarından bir olmuştur. Akademik sorunu her iki ülkede okuyan öğrencilerin karşılaştıkları tespit edilmiştir. Akademik sorunundan ilki bölüm değişikliği, öğrencilere kendilerine hazırlanmasına veya

karar vermelerine yönelik programlar yapılmalıdır. Gerekirse ortaokuldan ve liseye kadar öğrencilere oryantasyon programı ders programlarına eklenmesini önerilmektedir. Ortaokuldan öğrencilere branşları ve bölümleri tanıtılmalıdır. Böylece öğrenci kendi istediği branşa göre hazırlanacak ve okumak istediği bölüme odaklanır ve gittiği ülke akademik sorunu (bölüm değişikliği) ile karşılaşmamaktadır. Her iki tarafta uğraşmamış olacak ve bunun gibi sorun ortadan kalkmış ve oryantasyon eksikliği sorunu ortadan kalkmış olacaktır. İkincisi, dil sorunu her iki ülkede eğitim gören Çadlı öğrencilerin akademik sorunundan karşılaştıkları sorunlarından dil olduğu görülmüştür. Fransa'daki öğrencilerin dil Fransızca bildikleri halde Fransızlarla iletişime geçmekte zorlandıkları görülmektedir. Bunun yanında Türkiye'deki öğrencilerin derslerde zorlanmasının en önemli nedenlerinden biri Türkçeyi iyice öğrenmediklerini tespit edilmektedir.

Araştırma kapsamına alınan öğrenciler çoğunlukla erkek ve 18-25 yaş grubundadır. Fransa ve Türkiye'de üç yılını doldurmamış öğrencilerin sayısı çoğunluktadır. Bununla birlikte, öğrencilerin yarısından fazlasının daha önce kentlerde yaşam sürdürdüğü ve çoğunluğu litere (edebiyat) ve technique (teknik) lise türünden mezun öğrenciler olduğu tespit edilmiştir. Türkiye'deki öğrencilerin çoğunlukla biomedikal mühendisliği, risk yönetimi okuduğu ve geri kalanların hemen hemen eşit oranlarla bilgisayar mühendisliği, ve Fransa'daki

öğrencilerin cinema (sinema), geniecivil, mathematique (matematik), mecanique (mekanik) ve informatique (bilgisayar) gibi bölümlerde öğrenci oldukları görülmüştür. Öğrencilerin burs durumuna bakıldığında Türkiye'deki öğrencilerin çoğunlukla üniversitelerin anlaşması sayesinde ve kendi imkanları ile okuyan öğrencilerden oluştuğu görülmüştür. Bulgulara göre, öğrencilerin anne-baba mesleklerine ortak özellik olarak çoğunlukla esnaf, küçük işyeri sahibi, işadamı ve memurlardan oluşmaktadır. Ayrıca öğrencilerin annelerinin çoğunluğunun ev hanımı olduğu tespit edilmiştir.

En çok karşılaşılan sorunlardan burs faktörü çok büyük bir problem olduğu anlaşılmaktadır. Bu faktörden dolayı okulu bırakıp ülkeye dönmek zorunda olan öğrenciler de olmuştur. Türkiye'de en çok karşılaşılan problemlerden biri burs sorunu olmuştur. Öğrenci buraya geliyor tam burslu olmadığı öğreniyor ve öğrencilere çok zor bir duruma sokmaktadır. Bu sorun sadece durumu kötü olanlar için büyük bir problem yaratabilmektedir. Genellikle karşılaşılan sorunlardan 1- akademik, 2-finansal, 3- sosyo-kültürel finansal sorunlardan bahsedecek olursak bazı öğrencilerin finansal sorunlardan dolayı barınma sorunu yaşamaktadırlar. Bunun gibi sorunlar olduğundan Türkiye'deki Çadlı öğrenciler bazı derneklere giderek var olan sorunları anlatarak sorunları olan öğrencilere destek sağlamaya çalışmaktadır.

Kaynakça

Gülнар, B., & BALCI, Ş. (2010). Televizyon izleme moti vasyonları ve kültürleşme: Yabancı uyruklu üniversiteöğrencileri üzerine bir araştırma. Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi, (28), 447-483.

Tomanbay, İ. (1999). Sosyal Çalışma Sözlüğü - Toplum bilim, Ruh bilim, Eğitim bilim, Yöntem bilim, Nüfus bilim, Hukuk ve Ekonomi Boyutlarıyla. Ankara: Selvi Yayınevi.

Kağıtçıbaşı Ç. (2010). Benlik Aile ve İnsan Gelişimin Kültürel Psikoloji. İstanbul: Koç Üniversitesi yayınları.

Şahin, C. (2001). Yurt dışı göçün bireyin psikolojik sağlığı üzerindeki etkisine ilişkin kuramsal bir inceleme. Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 21(2).

Gupta, R., & Kumar, A. (2008). Bioactive materials for biomedical applications using sol-gel technology. Biomedical Materials, 3(3), 034005.

Dorozhkin, I. N., & Mazitova, L. T. (2008). Problems of the social adaptation of foreign college students. Russian Education & Society, 50(2), 23-30.

Gülнар, B., & BALCI, Ş. (2010). Televizyon izleme motivasyonları ve kültürleşme: Yabancı uyruklu üniversite öğrencileri üzerine bir araştırma. Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi, (28), 447-483.

Yilma, A. N., Singh, S. R., Morici, L., & Dennis, V. A. (2013). Flavonoid naringenin: a potential immunomodulator for

Chlamydia trachomatis inflammation. Mediators of inflammation, 2013.

Devi, N. U., Kamatchi, P., Najeeb, S. S., Ayed, T. L., Gharbi, H., Karagoz, M., & Genc, A. to Women Bus Conductors of BMTC.

Gülнар, B., & Balcı, Ş. (2012). The relationship between life satisfaction, interpersonal communication and media using among foreign students. International Journal of Multidisciplinary Thought, 2(2), 43-54.

Walker, G. A., Walker, A. R., Irwin, A. W., Larson, A. M., Yang, S. L., & Richardson, D. C. (1995). A search for Jupiter-mass companions to nearby stars. Icarus, 116(2), 359-375.

Gülнар, B., & BALCI, Ş. (2010). Televizyon izleme motivasyonları ve kültürleşme: Yabancı uyruklu üniversite öğrencileri üzerine bir araştırma. Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi, (28), 447-483.

Tosun, I., Karaoğlu, A., Ciftci, H., Buruk, C. K., Aydın, F., Kilic, A. O., & Ertürk, M. (2007). Biotypes and antibiotic resistance patterns of Gardnerella vaginalis strains isolated from healthy women and women with bacterial vaginosis. Mikrobiyoloji bulteni, 41(1), 21-27.

Çöllü, E. F., & Öztürk, Y. E. (2010). Türk Cumhuriyetleri. Türk ve Akraba Topuluklarından Türkiye'ye Yüksek Öğrenim Görmek Amacıyla Gelen Öğrencilerin Uyum ve İletişim Sorunları (Konya Selçuk Üniversitesi Örneği) Journal of Azerbaijani Studies, 223-229.

Özçetin, S. (2013). Yükseköğrenim gören yabancı uyruklu öğrencilerin sosyal uyumlarını etkileyen etmenler.